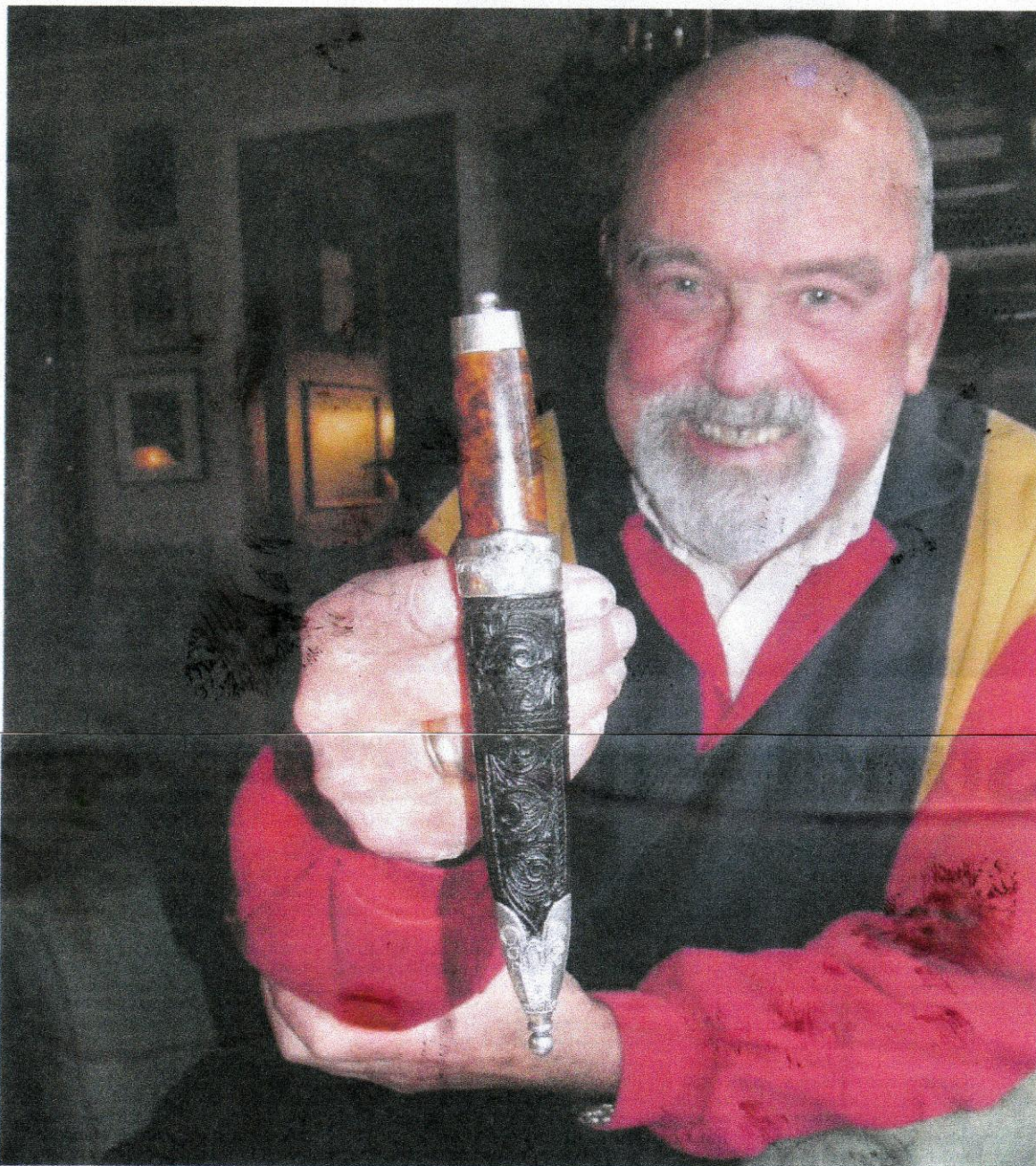

Mener husflid har en fremtid

Formannen i Vest-Agder Husflidslag Arild Brækken tror ikke husfliden vil forsvinne.

Av Odd Salen

Det er alltid noen som vil ha det genuine, som bærer tradisjoner i seg både når det gjelder form og utførelse. Det viser seg at «arvesølv» fortsatt har sin verdi, og kanskje vil det som knytter nåtid og fortid sammen få enda større verdi.

Det viser seg at flere gjerne vil gi litt mer for en ting dersom den er håndlaget og har historisk design i seg. Og med økende velstand skulle det være stigende marked for nettopp husflidsprodukter. Arild Brækken har tro på at så vil skje, mange gode masseproduserte kopier til tross. Selv har han spesialisert seg på kniver, og mange bånd er skåret over og veier åpnet for hans kniver. Bunadssølv er også en del av produksjonen. Selv har han konstruert verktyv til de ulike produksjonsfasene. Det er nå som i Eilert Sundts

Formannen i Vest-Agder Husflidslag Arild Brækken mener husflid har en fremtid. Her er han avbildet med et eksemplar av kniver han produserer, denne i forbindelse med åpningen av riksvei 465.

tid en nødvendighet. For noe overskudd gir ikke husfliden. Gleden ved å skape noe er nok den største drivkraften.

At landsmøtet og 100-årsjubileet, hvor fylkeslederen var til stede, på flere måter sto i ungdommens tegn er et positivt utgangspunkt. Det bekrefter at interessen for husflid fortsatt er der, det gjelder å finne nye veier og bringe denne delen av kulturarven videre på. Jubileumsfeiringen i Oslo 11. og 12. juni var inspirerende ved den bredde det var på utstillingene, samt at man har valgt å satse på ungdommen. Ung Husflid bærer Norges Husflidslags tradisjoner videre hånd i hånd med nyskaping. Med sine tepper satte de et fargerikt preg på jubileet. Utstillingen av sangerinnen Kirsten Flagstads håndarbeider i Operaen vakte oppsikt. På flere måter hersket det optimisme på landsmøtet, delegatene ble inspirert.

En viktig utfordring for Norges Husflidslag er samhandling mellom frivillige og marked. Man kommer ikke bort fra at det ved siden av å videreføre en kulturtradisjon, må det også ligge et økonomisk motiv bak dersom husflid skal ha egenytende i seg for å kunne leve videre. Tanken fra Eilert Sundt om at husflid kunne bidra til husholdningens inntekt er ikke uaktuell.

Bunaden er populær, men da er det viktig at det er et gjennomført husflidsprodukt både når det gjelder stoffer, søm, broderier og smykker. En blanding av håndverk og masseproduserte deler skurrer i Arild Brækkenes ører. Erfaringen viser at forseggjorte husflidsprodukter av ulike slag har voksende verdi når de går fra generasjon

til generasjon. Det knytter seg gjerne etter hvert personlige minner til dem.

At man nå vil satse på ungdommen i husflidssammenheng er kanskje mer nødvendig enn noen gang. Man får ikke lenger den opplæring i skolen som man fikk tidligere, med sløyd med bruk av stjern og høvel, samt håndarbeid. Nå må man finne andre innfallsvinkler for å lære ungdommen å bruke de ulike redskapene og dertil bli interessert i håndarbeid. Det kommer neppe av seg selv. Men for Norges Husflidslag er dette en utfordring, som det er det på det lokale plan.

Det er Eilert Sundt og Husfliden som står i fokus under Eilert Sundtdagene i Farsund i august, en naturlig følge av 100-årsjubileet og at Eilert Sundt regnes som husflidens far. Da vil Husflidslaget stå for presentasjoner av bunader og strikkeplagg og husflidskonsulent Kathrine H. Bringsdal vil holde foredrag om stoffene som kom inn til Agder og ble brukt i folkedraktene. Reidun Almedal skal holde foredrag om farging med korkje. Og bunadskledde mennesker blir det nok flere av i Farsund i disse dager da deltakerne i Nordsjøfestivalen også stiller i sine tradisjonsdrakter.

Vest-Agder Husflidslag ble stiftet på Tingtun i Lyngdal 4. juni 1937. Det består av ti lokalag med et samlet medlemstall på vel 700, mot landslagets omkring 22.000 medlemmer. Styret for 2010 består av Arild Brækken, leder, Silje Espeland Johannessen, nestleder, Ase Ellingsen, sekretær, Christen Christensen, kasserer, Nanna Støhlmacher, studieleder, og styremedlem Torbjørg Kinn.

Gudny Vigmostad Tønnessen og Arne Karin Nordberg med noen eksemplarer av grytekluter som nok blir å finne på utstillingen.

Purpurfargeproduksjon på Mosvold

Det er så lenge siden korkje ble brukt som råvare for en industri Farsund at de fleste ikke engang vet hva korkje er.

Det er nemlig en steinmose som ble brukt til produksjon av et fargestoff som var en stor eksportartikkel i Lundenes tid fra 1780 til 1820. Korkje er å finne forskjellige steder. Den har også et latinsk navn, nemlig Ochrolechia tartarea.

Om korkje, om fremstilling og farging med denne spesielle steinmosen vil Reidun Almedal fortelle under Eilert Sundtdagene i Farsund. Hun var i sin tid på Lista og samlet korkje. Det var en del av livsgrunnlaget for kystbefolkningen. På museet på Lista har man oppbevart spesielle redskaper til å skrape mosen av fjell og steiner med.

Korkje er blant de viktigste viltvoksende fargeplanter, og i sin tid var plukking av denne laven en vesentlig virksomhet på Lista. På Mosvold var det eget farger med denne steinmosearten som fargekilde.

Mosen er fra naturens side gråfarget, men sammen med ammoniakk får den en purpurfarge, det vil si rødfarge.

Avdelingsleder Inge Eikeland ved Vest-Agdermuseet, avd. Lista med redskaper som ble brukt til å skrape av korkje med. Der er korkje på steinen han står bak.

Ammoniakk fikk man fra urin. Folk kunne selge urin på Mosvold til bruk i fargeproduksjonen. Så her var det to inntektskilder.

Korkje ble spesielt brukt til farging av stasklær til overklassen i Europa. Det var først og fremst til England mosen ble eksportert. Der lærte man også å utnytte den. På hjemmehaven ble korkje brukt til farging av ullstrømper til bøndene.

Laven ble finknust og blandet med ammoniakk til en tykk grøt. Den måtte omrøres hver dag til den fikk en mørk karmosinrød farge. Av massen kunne man lage kuler eller kaker som kunne oppbevares i flere år. Men mer om dette vil Reidun Almedal fortelle i sitt foredrag. Hun er bosatt i Kristiansand, er farmasøyi og var i sin tid ansatt på Farsund Apotek og har tidligere besøkt Lista og samlet korkje.

Kjole fra 1827 stilles ut på Husan

En helt spesiell kjole blir blant de seks klenodiene av dame- og herrestasklær av eldre årgang som Vest-Agdermuseet kommer til å stille ut i det lange galleri på Husan i forbindelse med Eilert Sundt-dagene i Farsund.

Det dreier seg om fire kjoler og to mansdrakter, alle skriver seg fra 1800-tallet. Kjolen fra 1827 har en spesiell bakgrunn og lokal tilknytning. Den ble sydd til en spesiell anledning, nemlig da Margrethe Christine Schjelderup skulle motta sin tilkomne mann, senere sorenskriver i Farsund, Fredrik Christian Thrane Abel. Begivenheten fant sted i Ei-

kvåg og kjolen ble gitt til Vest-Agder fylkesmuseum i 1962. Den er håndsydd og i empirmønster. Hvilken tilknytning de to, eller hver for seg, hadde til Eikvåg er så langt ikke kjent.

Den tilkomne bruden var fra Sogndal i Dalane hvor hun ble født 4. april 1804 og døde i Farsund 27. mars 1895. Bryllupet fant sted på hennes hjemsted 7. juli 1828. Hennes mann, sorenskriver Fredrik Christian Thrane Abel var sønn til sogneprest Paul Severin Abel og Karen Sibylle Barth som var datter til sorenskriveren i Ryfylke, altså en av sogneprestparets 14 barn. Paul Severin Abel var prest på Lista fra 1799 til han døde i 1827.

Fredrik Christian Thrane Abel ble født i Tveit i 1798 startet sin karriere på sorenskriver Bockmans kontor i Farsund like etter konfirmasjonen og tok juridisk eksamen i 1821 og ble utnevnt til underrettsproku-

rator i Lister og Mandals Amt i 1825 med bopel i Farsund. Han ble valgt inn i bystyret og ble byens første ordfører. I 1846 ble han utnevnt til byfogd, politimester, postmester, måler og vraker i Kragere for så i 1854 å bli utnevnt til sorenskriver til i Lyngdal. Byens borgere i Kragere forærte ham kaffeservise «som synlig tegn på den agtelse og hengivenhet, de næret for ham og hans hus». Som sorenskriver i Farsund «utøvte en ansett dommervirksomhet inntil han som landets eldste juridiske embetsmenn avgikk ved døden i 1881, like til sinn siste tid i full vigør på sine tingreiser».

Selv om den nevnte kjolen var sydd til en spesiell begivenhet, er det vel all grunn til å tro at den ble benyttet ved senere anledninger med den tilknytning overtollbetjentens datter fikk til sositeten i Farsund.

Stor gryteklututstilling i Eilert Sundt-aulaen

I forbindelse med Eilert Sundt-dagene i Farsund, blir det en stor gryteklututstilling i skolens aula fra tirsdag av.

Utstillingen er et ledd i markeringen av Norges Husflidslags 100-årsjubileum. Dette er en utstilling alle kan delta i, ikke bare som gjest, men også med grytekluter. En utstiller fra Lyngdal bidrar alene med hundretalls grytekluter.

I og med at Eilert Sundt regnes som husflidens far i Norge, er Vest-Agder Husflidslag medarrangør av årets Eilert Sundt-dager i Farsund og har overlatt utstillingen av grytekluter til Lista Husflidslag som har en aktiv Strikkekafe i Vanse. Det er denne som er den egentlige arrangøren av gryteklututstillingen og som håper mange mandag ettermiddag vil møte frem og levere inn grytekluter som kan brukes i utstillingen. Kanskje har noen også amerikanske grytekluter på kistebunnen. Det er strikkede og heklede grytekluter man er ute etter, og målet er å slå Flekkedalen som på en tilsvarende utstilling for en tid tilbake fikk

inn 800 grytekluter. Dette kan bli en fargerik utstilling i aulaen.

Strikkekafeen på Herredshuset i Vanse går i sitt tredje år og samler nest siste tirsdagen i måneden 30 til 50 damer som strikker og hekler og utveksler erfaringer og ideer. Man har også temaer for å utvide kunnskapene om strikkekunsten. God støtte i arbeidet har Strikkekafeen av Anne Paulsrud, forteller de to lederne Anne Karin Nordberg og Gudny Vigmostad Tønnessen som også er styremedlemmer i Lista Husflidslag. Dermed har man også formell kontakt i organisasjonen. Man legger ikke opp til felles arbeidsoppgaver i Strikke-

kafeen. Alle kan strikke eller hekle det de har lyst til. Men Strikkekafeen er et godt sted for utveksling av erfaringer og teknikker, og har dessuten en sosial verdi. Selv om oppslutningen er god, er det plass til flere deltakere.

Strikkekafeen er også en tradisjon. Strikking er et gammelt håndverk der hensikten har vært å skape gode og varme klær. Det er uvisst når teknikken oppsto. De eldste strikkeplaggene man kjenner skriver seg fra Nord-Afrika hvor man brukte silke, mens man i nordlige land brukte ull for å lage strikkeplagg til nytte for sjøfolk. Eilert Sundt var opptatt av strikking, legpredi-

kanten Hans Nielsen Hauge strikket mens han gikk. Men utviklingen av strikkemaskinene flyttet mye av strikkingen ut av hjemmene og man snakket en periode om strikketekulturen i fritt fall. Nå mener lederne av Strikkekafeen i Vanse at interessen for strikking er oppadgående, og et bevis for dette kan man få under utstillingen av grytekluter i Eilert Sundt-aulaen. Noen levevei eller «attåtning» blir strikking og hekking neppe noen gang, det blir nok fortsatt en fritidssyssel. Men det er en fritidssyssel som også inspirerer skapertrang og bidrar til at gode tradisjoner føres videre til nye generasjoner.